

Rakennemuutos vauhdittuu

Aurinkoisimmalta tilastojen makroperspektiivi näyttää valtakunnalliselle yleisradiotoiminnalle. Sen liikevaihto on ainoana säilynyt nipin napin kasvavana lamas-ta huolimatta, vaikka vauhti onkin hiipunut. 1990-luvun alku saattaakin kiihdyttävän graafisen ja sähköisen viestintäteollisuuden suhteiden muuten muutosta.

Sähköisen alan kokonaispotin nousu peittää helposti myös lohkon sisäisen kilpailun, jonka suuntaa voi Saurin tilastoista etsiä. Lunastettujen televisioliupien määrä kääntyi 1992 laskuun. MTV näytti sopeutuvan kanavaudistukseen katsojalukujen valossa paremmin kuin YLE. Kolmen suurimman sanomalehtiön omistama PTV tavoittaa joka viidennen kotitalouden — yhtiön oman arvion mukaan vain 1,2 miljoonaa ihmistä. Sanoma Oy omistaa yli 10 prosenttia MTV:n osakeista.

Juuri tässä Saurin kokoaman julkaisun kaltaiset teokset ovat parhaimmillaan. Niistä käy yhdellä tasolla ilmi, millaiset kortit pelaajilla on, miten resurssit on jaettu. Skenaarioiden rakentaminen ja tulevaisuuden ennakoiminen jää pääasiassa lukijalle. Spekulaatioon taipuvaiselle mielelle *Joukkoviestinnän rakenteet* on mukavaa sulateltavaa.

Palasista kokonaisuuteen

Joukkoviestinnän rakenteita tarkastelee kohdettaan etäältä, otteella, joka valaisee erinomaisesti julkisuuden tuotannon edellytyksiä. Se tarjoaa tiivistetyn katsauksen 1980-luvun viestintäteollisuuden kehitykseen ja pysäytyskuvan siitä, mihin 1992 tultaessa oli ehditty.

Saurin piirtämä kuva vahvistaa itse asiassa ajatusta, jonka mukaan viestinnässä on kyse teollisuudesta siinä kuin muussakin tuotannossa. 1990-luvun alun sanoma on sama kuin muuallakin: löysät pois. Viestintäalan erityisyyttä Saurin esityksestä on vaikea löytää. Sitä olisi ehkä hiukan enemmän suonut pohdittavan.

Sauri käy viestintäalan lohkot yksitellen läpi sanomalehdestä elokuvaan, väline välineeltä. Lopuksi tarkastellaan yhteenvetona koko alan taloutta. Kirjan läpi luettuaan tulee ajatelleeksi ainakin yhtä parannusehdotusta. Eikö makrotason rakenteellinen tarkastelu sittenkin kannattaisi alkaa alan kokonaiskuvan piirtämisellä ja edetä sitten välineisiin?

Välineiden esittelyjärjestys on kirjassa ensilukemalta hiukan outo, mutta tavallaan paljastava. Liikevaihdolla mitattuna viestinnän kolmen suurimman lohkon tärkeysjärjestys on 1) sanomalehdet, 2) aikakauslehdet ja 3) kirjankustannus. Tässä järjestyksessä Sauri ne myös käsittelee.

Toisenlaista kuvaa voisi hakea vaikka viestinten parissa kulutetusta ajasta: 1) radio, 2) televisio ja 3) sanomalehdet. Tai eri välineissä kulutetuista mainosrahoista: 1) sanomalehdet, 2) televisio ja 3) aikakauslehdet. Eri perustein laadituista järjestyksistä voi itse kukin myös pohtia sitä dynamiikkaa, joka muokkaa joukkoviestinnän rakenteita 1990-luvulla.

Risto Kunelius

Viestejä terveydestä

WIIO, Osmo A ja PUSKA Pekka. Terveysviestinnän opas. Otava. Keuruu 1993.

Kaksi ammattilaista on yhdistänyt voimansa ja tehnyt kauan kaivatun perusteoksen terveysviestinnästä. Kimmokkeen terveysviestinnän oppaan kirjoittamiseen Osmo A. Wiio sai, kuten hän johdantopuheenvuorossaan toteaa, sairaalan sängyssä maatessaan ja muiden potilaiden kanssa keskustellessaan. Tarvittiin kuitenkin eläkkeelle siirtyminen en-

nen sopivan kirjoittajakumppanin löytäminen. Pekka Puskalla on pitkäaikainen kokemus terveyskasvatuksesta, onhan hän Suomen ehkä kuuluisimman terveyden edistämiseen tähtäävän yhteisöohjelman, Pohjois-Karjala -projektin, pääorganisaattori.

Kirjassa kuvataan aluksi terveysviestintää yleisesti, määritellään käsitteet ja pohditaan hieman terveysviestinnän etiikkaa. Sitten puhutaan viestinnän perusteista, vaikuttamismahdollisuuksista ja menetelmistä sekä esitellään Pohjois-Karjala -projekti. Lopuksi annetaan käytännön vinkkejä terveysalan ammattilaisille sekä yhteistyöstä tiedotusvälineiden kanssa että keskinäisviestinnästä.

Kirja on heppolukuinen ja sen parasta antia ovat monet yksinkertaiset, terveysalan ammattilaisille hyödylliset käytännön vinkit viestintätaitojen parantamiseksi. Wiion aikaisemmin julkaistuja tiivistettyjä koosteita on muokattu terveysviestinnän erityistilannetta silmällä pitäen.

Pohjois-Karjala -projektin toimintaidea ja parinkymmenen vuoden aikana saadut tulokset valaistaan selkeässä katsauksessa, jossa kuvataan kiinnostavasti projektin TV-kurssit, kyläkilpailut ja nuorisoprojekti sekä niiden tausta-ajattelu. Esimerkit katsojien lähettämistä kirjoista piristävät ja elävöittävät kuvausta.

Kirjan puutteena pidän sen hajanaisuutta. Hajanaisuus selittyy osittain sillä, että teoksen kohderyhmä on kovin laaja, ehkä liiankin laaja, aina terveysalan ammattilaisista viestinnän opiskelijoihin.

Käsitteiden määrittelyyn kirjoittajat eivät ole katsoleet aiheelliseksi pureutua kovin syvästi. Epäjohdonmukaisuus ilmenee esimerkiksi siinä, että terveysviestinnäksi määritellään "terveyteen tavalla tai toisella liittyvä viestintä" ja jo samalla sivulla (s. 16) todetaan, että siinä "avainkysymyksenä on vaikuttaminen terveyden puolesta sairauksia vastaan". Kirjoittajat ymmärtävätkin terveysviestinnän varsin suppeasti vain lääketieteelliseen tietoon pohjautuvaksi valistukseksi ja neuvonnaksi.

Alkuosaa lukiessa tuli olo, että kirjan ideana on ollut luetella hengästyttävään tahtiin iso kasa termejä, kuten todennäköisyys, riski, häiriö, tieteellisyys ja propaganda. Nämä kaikki ovat toki tärkeitä asioita, mutta oppaassa olisi voinut rajata kohderyhmän hiukan suppeammaksi ja sitten keskittyä kohderyhmälle olennaisiin asioihin. Lisäksi viestintäalan näkökulmasta katsottuna hauskat ja kuuluisat Wiion lait ovat kyllä aivan väärässä paikassa, kun ne on julkaistu terveystiedon oppaassa kappaleen "Kansanomaistaminen" alla.

Koska kirja on käytännönläheinen

opas, eikä terveystiedon tutkimuksen käsikirja, siltä ei toki voi edellyttää kovin vahvaa teoreettista otetta. Jonkin verran tukevampi se olisi kuitenkin voinut olla. Teos nojautuu näet puhtaasti viestinnän siirtomalliin ja sivuuttaa tykkänään muut ajattelutavat. Tämä merkitsee tietynlaista jäyhyyttä ja jähmyyttä koko terveystiedon, sen käytännön haasteiden ja vaikutusten arvioinnin kannalta. Perillemeno-ongelmat esimerkiksi muutavat kokonaan muotoaan, jos kysymystä lähestytään vaikkapa semioottisen tulkintamallin näkökulmasta.

Parhaiten kirja soveltuu niille ter-

veysalan ammattilaisille, joilla ei vielä ole perustietoja viestinnästä. Viestinnän opiskelijoille taas mielenkiintoisinta oppaassa on Pohjois-Karjala projektin TV-sarjojen ja projektin koko joukkoviestinnän esittely.

Pauliina Aarva

KULTTUURIVIIHKOT

lalkkaa rivi ja parilla

Tilaa Kulttuurivihkot vuodeksi 1993. Saat kuusi numeroa särmikästä kulttuurilehteä, joka tarjoaa tuoreen näkökulman elokuviin, kirjallisuuteen, sarjakuviin... Vihkot on asian-tunteva ja huumorintajuinen lehti, joka yllättää lukijansa.

Saat ilmaiseksi kaksi Like-kustannuksen julkaisemaa kirjaa (arvoltaan n.90 mk) sekä Kulttuurivihkojen numeron 6/92 jonka teemana on Ekologia ja kulttuuri.

Arvomme uusien tilaajiemme kesken myös Macintosh Plus-tietokoneen, jolla voit kätevästi laskea, käsitellä tekstiä, piirtää, pelata pelejä...

Tilaukseni on:

Opiskelijatilaus	120 mk	☐
Työttömän tilaus	120 mk	☐
Tavallinen tilaus	170 mk	☐

Nimi _____

Osoite _____

Postinumero _____

Kulttuurivihkot
maksaa
postimaksun

Kulttuurivihkot

Vastauslähetyks

Sopimus
00170/72

00003 HKI

Jos haluat osallistua arvontaan muuta et lehdetä tilata lehteä. Lähetä nimelläsi, osoitteellasi ja postimerkillä varustettu postikortti osoitteeseen Kulttuurivihkot, P. 163, 00171 HKI, kortin tunnus "Apple". Arvonta suoritetaan 1.11.93 ja voittajan nimi julkaistaan Vihkojen numerossa 6/93.